

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

www.powstancyslascy.pl

Koncepcja ideowa katalogu wystawy:
prof. dr hab. Mirosław Lenart

Opracowanie:
dr Sławomir Marchel, Justyna Sowińska, dr Aleksandra Starczewska-Wojnar

Projekt graficzny:
Mirosław Słomski

Copyright © Archiwum Państwowe w Opolu, 2020

**ARCHIWA
PAŃSTWOWE**

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W OPOLU

Druk:
Drukarnia Sady
Nakład: 500 egz.

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

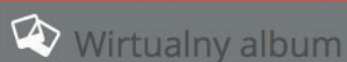
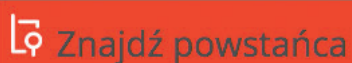
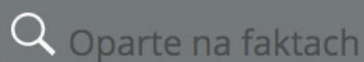
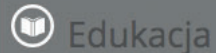
100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

Katalog wystawy

Opole 2020

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

неподлегла

 ARCHIWA
PAŃSTWOWE

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia
odzyskania niepodległości oraz odbudowy polskiej
państwowości.

O PROJEKCIE

Inspiracją do stworzenia portalu internetowego www.powstancyslascy.pl i związanej z nim wystawy były obchody „Roku Powstań Śląskich” w 2019 r., które zbiegły się ze 100-leciem powołania sieci archiwów państwowych w odrodzonej Ojczyźnie. Dwa pozornie odległe od siebie wydarzenia, połączył jeden – jakże istotny mianownik. Jest nim miłość do Polski. Miłość będąca inspiracją do działania zarówno dla tych, którzy zdecydowali się chwycić za broń, by walczyć o przyłączenie Śląska do Niepodległej, jak i dla tych, którzy, świadomi dokumentacyjnego bagażu dziejów, budowali zręby polskiej sieci archiwalnej.

Celem portalu jest przybliżenie bogactwa informacji, skrywanego w materiałach archiwalnych, które dzięki postępowi technologicznemu są dziś dostępne dla każdego i w każdym niemal zakątku świata. Jesteśmy przekonani, że upowszechnianie wiedzy o skarbach pamięci wspólnej przeszłości Polaków, których depozytariuszami jesteśmy jako pracownicy archiwów, przyczyni się do kształtowania społeczeństwa świadomych obywateli.

Projekt obchodów rocznic powstań śląskich w archiwach państwowych zainicjowany przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i przewidziany do realizacji w latach 2019-2021 koordynują wspólnie pracownicy archiwów państwowych w Opolu i Katowicach.

Portal www.powstancyslascy.pl jest systematycznie wzbogacany o nowe treści.

Mamy przyjemność poinformować, że w 13. edycji plebiscytu Wydarzenie Historyczne Roku 2019 r. prezentowany portal zdobył główną nagrodę w kategorii „Edukacja i media”.

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

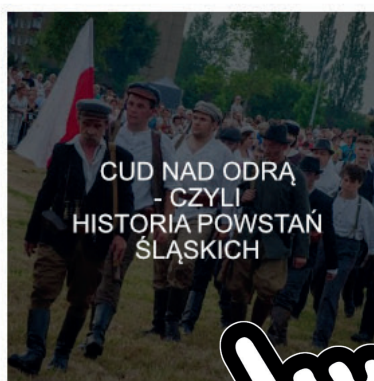
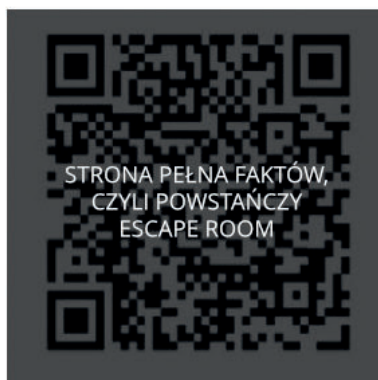
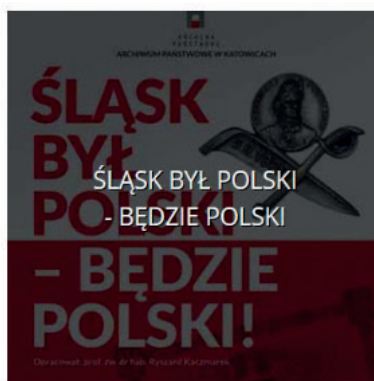
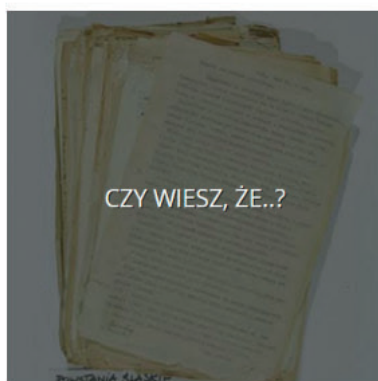

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

MENU

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

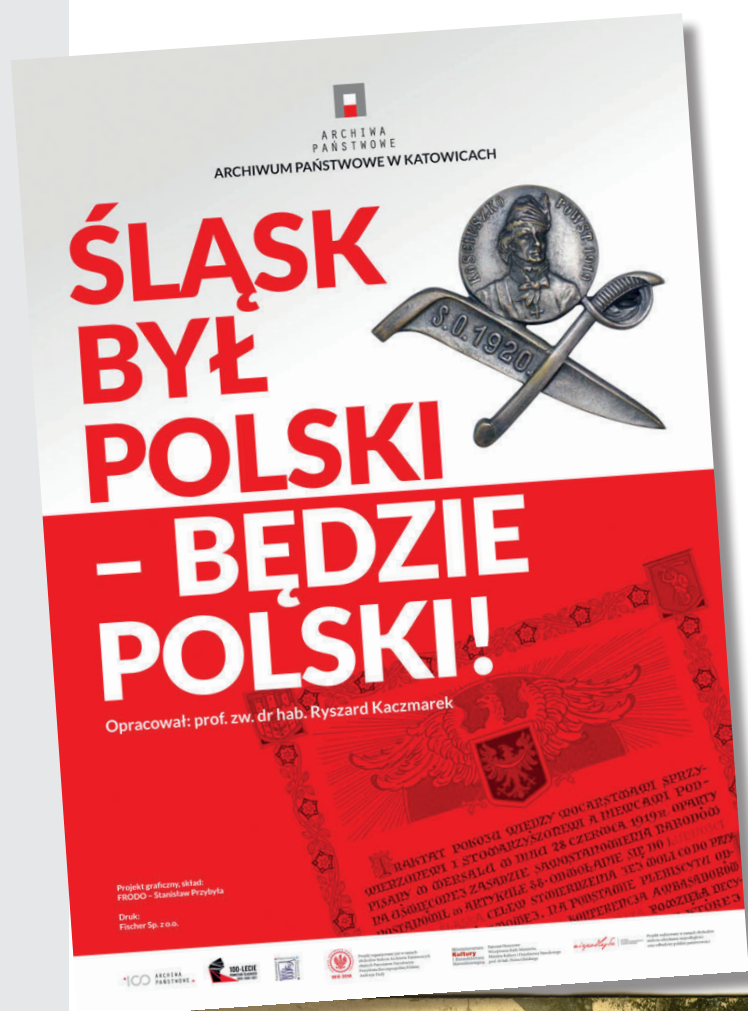
EDUKACJA

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

Poznaj historię akt, które „wymigrowały” do Ameryki. Zobacz wystawę przygotowaną przez katowickich archiwistów. Przypomnij sobie ważne daty w dziejach powstań. Pobierz scenariusze lekcji i karty do gry historycznej.

Dokumentacja aktowa
Tajnej Policji Państwowej w Opolu (1935-45)
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/56/0/1/144, 45/56/0/1/4

„Śląsk był polski, będzie polski”

plansza tytułowa wystawy zorganizowanej
przez Archiwum Państwowe w Katowicach

Uczestnicy III powstania śląskiego, 27 V 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109849

EDUKACJA

Kalendarium

1919

11 stycznia	W Katowicach powstała tajna Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska.
3 marca	Wybuchł wielki strajk górników górnośląskich.
28 marca	Podpisano Wersalski Traktat Pokojowy, zawierający decyzję o przeprowadzeniu plebiscytu na Górnym Śląsku pod kontrolą wojsk alianckich i Międzysojuszniczej Komisji Plebiscytowej.
7/8 czerwca	Wybuchło tzw. powstanie oleskie.
11 sierpnia	Na Górnym Śląsku rozpoczął się strajk powszechny, który poprzedził wybuch I powstania śląskiego.
15 sierpnia	Oddziały Grenzschutzu dokonały masakry na strajkujących górnikach kopalni „Mysłowice”, co przyspieszyło wybuch I powstania śląskiego.
16 sierpnia	Rozpoczęło się I powstanie śląskie.
16-17 sierpnia	Rozkaz o wybuchu powstania został wysłany do komendantów powiatów rybnickiego i pszczyńskiego. Z Piotrowic wyruszył oddział powstańczy składający się z czterdziestu peowiaków, który stoczył walkę w Gołkowicach.
18 sierpnia	Walki wybuchły na terenie innych powiatów Górnego Śląska. Nie udało się jednak zająć żadnego miasta powiatowego.
19 sierpnia	W Goduli został przeprowadzony kontratak niemiecki.
23 sierpnia	Pod Łaziskami toczyła się ostatnia walka I powstania śląskiego. W Sosnowcu odbył się manifestacyjny pogrzeb ofiar I powstania śląskiego.
24 sierpnia	Alfons Zgrzebniok, naczelny dowódca powstania, podjął decyzję o zakończeniu walk.

1920

11 lutego	Zgodnie z postanowieniami Traktatu Wersalskiego władzę na Górnym Śląsku stanowiła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa. Jej przewodniczącym został gen. Henri Le Rond. Po przybyciu aliantów Niemcy wycofali z terenu plebiscytowego jednostki Grenzschutzu, pozostała jednak policja bezpieczeństwa oraz bojówki.
12 lutego	W bytomskim hotelu Lomnitz działalność rozpoczął Polski Komisariat Plebiscytowy. Polskim komisarzem plebiscytowym został Wojciech Korfanty

1920

17 sierpnia	Niemieccy bojówkarze napadli na katowicką siedzibę Komisji Międzysojuszniczej. W Katowicach został ogłoszony stan oblężenia.
18 sierpnia	Bojówki niemieckie dokonały ataku na katowicką siedzibę Komitetu Plebiscytowego oraz pobiły jej pracowników.
19 sierpnia	Wybuchło II powstanie śląskie.
24 sierpnia	Komisja Międzysojusznicza zlikwidowała oddziały znienawidzonej policji bezpieczeństwa (Sipo). W jej miejsce powstała polsko-niemiecka policja plebiscytowa.
25 sierpnia	Na wezwanie Wojciecha Korfanteo przerwano działania bojowe II powstania śląskiego.
28 sierpnia	Rozwiązaniu uległa Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska.
6 września	W miejsce rozwiązanej Polskiej Organizacji Wojskowej powołano konspiracyjną polską organizację bojową na Górnym Śląsku.

1921

20 marca	Na Górnym Śląsku odbył się plebiscyt, w którym wzięło udział prawie 1,2 mln osób (97,5 proc. uprawnionych). Za Polską zagłosowało 40,3 proc., za Niemcami – 59,6 proc. Niemcy wygrali głosowanie w miastach oraz większości gmin. Znaczna część ziem z zakładami przemysłu ciężkiego została po stronie niemieckiej.
2 maja	Na Górnym Śląsku wybuchł strajk generalny, który stał się sygnałem do III powstania śląskiego.
3 maja	Wybuchło III powstanie śląskie.
4 maja	Powstańcy śląscy zdobyli Górę św. Anny, Olesno, Gorzów Śląski i Ujazd.
21 maja	W III powstaniu śląskim rozpoczęła się bitwa o Górę św. Anny.
4-11 czerwca	Przeprowadzono niemiecką ofensywę na środkowym odcinku frontu. Ciężkie walki toczyły się o Kędzierzyn, Stare Koźle i Żębówce.
7 czerwca	W miejsce ppłk. Macieja Mielżyńskiego naczelnym komendantem Wojsk Powstańczych w III powstaniu śląskim mianowany został płk Kazimierz Zenkteller-Wyrwas.
5 lipca	Zakończyło się III powstanie śląskie.
12 października	Po dwumiesięcznych debatach Rada Ligi Narodów podjęła decyzję o podziale Górnego Śląska.
20 października	Rada Ambasadorów przy Lidze Narodów dokonała podziału Górnego Śląska.

1922

15 maja	Podpisano polsko-niemieckie porozumienie w sprawie Górnego Śląska, tzw. Konwencję Genewską, która normowała całokształt życia społeczno-politycznego i gospodarczego na 15 lat od czasu jej wprowadzenia.
18 czerwca	Rozpoczęło się przejmowanie przez władze polskie i niemieckie górnośląskiego terenu plebiscytowego.
20 czerwca	Oddziały Wojska Polskiego pod dowództwem gen. Stanisława Szeptyckiego wkroczyły do Katowic, dokumentując w ten sposób połączenie części Górnego Śląska z Polską.
22 czerwca	Rzeczpospolita Polska objęła oficjalnie w posiadanie przyznaną wschodnią część Górnego Śląska.
9 lipca	Władze polskie i niemieckie zakończyły akcję przejmowania górnośląskiego terenu plebiscytowego.
15 lipca	Weszła w życie podpisana 15 maja Konwencja Genewska.
16 lipca	W Katowicach odbyła się uroczystość przyłączenia części Górnego Śląska do Polski.

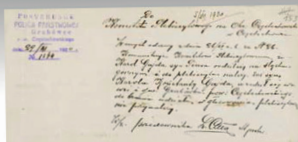
EDUKACJA

Skarby
polskich archiwów

Państwo Polskie na pomoc Górnemu Śląskowi

Państwo Polskie odrodzone po 123 latach niewoli, mimo olbrzymich trudności związanych z toczącą się wojną z Rosją Radziecką, mocno zaangażowało się w latach 1919-1921 w pomoc dla Górnego Śląska. Obejmowała ona wiele dziedzin. Przede wszystkim było to wsparcie polityczne na arenie międzynarodowej oraz pomoc wojskowa dla konspiracji powstańczej. Rząd polski finansował ponadto w całości działalność Polskiego Komitetu Plebiscytowego oraz wspierał różnorodne inicjatywy edukacyjne i kulturalne mające wzmocnić polskość na terenie plebiscytowym. Niebagatelną rolę odgrywała także pomoc materialna, organizowana w całej Polsce zbórki pieniędzy i żywności. W czasie plebiscytu górnośląskiego w marcu 1921 roku Państwo Polskie organizowało wyjazdy Polaków urodzonych na Górnym Śląsku, by mogli oddać głos w swoich rodzinnych miejscowościach.

Polska Policja Państwowa weryfikowała przed plebiscytem górnośląskim w 1921 roku prawo do wzięcia udziału w głosowaniu osób, które zamieszkiwały na stałe w Polsce. Zaświadczenie wydane przez Posterunek Policji w Grabówce (pow. częstochowski) potwierdza także prawa Karłowicz Górnego, ale informuje także, że już jego syn urodzony w Polsce takich uprawnień nie posiada (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowski).

OBYWATELE!

Cies, jaki wrogowie Polski chorci! Rzeczypospolita w chwili najniebezpieczszej dla niej rozstrzygnie, zostali odcięci, zamierzają, gotując w bryl Państwa, zostały obcięte w rękaw. Strąk kolejowy i inne strąki, które miały pogryźć nasze Państwo w odłach anarchy, a przez to uratować nam wypicie plebiscytu na Górnym Śląsku i zniszczyć dokonywać się w Rydze dzieło pokoju, nie udało się. Wkrótce nadzieję, które wiewały się wśród naszych wrogów zagarnię, życie nasze gospodarze nie uległo ani na chwilę poważniejszej przerwie.

Stalo się to dzięki zdecydowanej postawie społeczeństwa, a przede wszystkim dzięki obywatelskiemu stanowisku polskich rzesz robotniczych, które w olbrzymiej większości odrzuciły myślenie powojenne. Także przeważająca część kolejarzy nie przerwała pracy nie pod przymusem wydanego dekretu, ale w poczuciu swych obywatelskich wolności Państwa i rozumując, że dla nich dekret jest jedynie ochroną przed terrorem bolszewickim.

Jak przed pół rokiem szkielet wysiłku narodził, wspaniały poruszenie walecznych i robotniczych doprowadziło do „Cudu nad Wisłą” który uratował Państwo przed zagładą, tak obecnie gorący patriotyzm rzesz robotniczych, przeciwstawiający się zbrodnicznemu knowaniu wrogów Państwa, ustawił je od groźnego wewnętrznego zagrażenia.

Rząd, występujący do walki z ruchem strajkowym, liczył na poparcie społeczeństwa i rzesz robotniczych. Dział moim stwierdzić z dumą, że się nie zawiodł. Społeczeństwo, a w nim szerokie rzesze robotnicze skupiły się około Rządu i z całą energią popierały jego ustalenia. Rzeczypospolita stoi dalej w obliczu światła kreszka i mocna, bo oparta na najszerszych warstwach narodu, które rozumieją swą moralną odpowiedzialność za jej losy.

W chwili, kiedy niebezpieczeństwo minęło, Rząd, świadomy doniosłości wypadków ostatnich dni, zwraca się do całego społeczeństwa, a przede wszystkim do robotników i robotniczek i do kolejarzy polskich, którzy do strajku powojennego nie dopuścili i w ten sposób odnieśli wspaniały zwycięstwo nad wrogiem wewnętrznym, ze słowami głębokiego uznania i najgorętszej podzięk.

Za Radę Ministrów
(-) Witos.

Warszawa, dnia 3 marca 1921 r.

Zaangażowanie Polski w wojnę z Rosją Radziecką ograniczało możliwości pomocy polskiej dla Górnego Śląska. Przed plebiscytem górnośląskim premier polskiego rządu, Wincenty Witos, w odezwie do obywateli RP informując o awansie pokoju w Rydze, uznał to wyzwanie za kluczowe dla wygrania plebiscytu na Górnym Śląsku (AP w Częstochowie, Akta miasta Częstochowa).

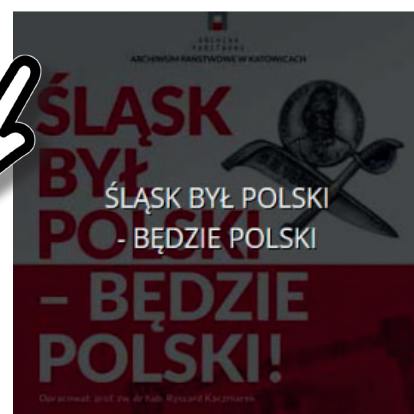
Pomiędzy Polską a obszarem plebiscytowym istniała granica kontrolowana przez francusko-angielsko-włoską Międzynarodową Komisję Rządzący i Plebiscytową. Osoby wyjeżdżające na głosowanie z Polski legitymowały się w miejsce paszportu tylko specjalną, jednokrotną przepustką wydawaną przez władze gminy (tutaj Bodanowice w pow. oleśkim) (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowski).

W całej Polsce na koszt państwa rozprowadzono specjalne serie znaczków pocztowych o tematyce górnośląskiej. Wykonane w znanych Zakładach Graficznych Sakurskiego z Warszawy zainicjowały Polaków z otoczenia obywateli i historię Górnego Śląska (AP w Lublinie, Zbiór afiszów i druków ulotnych).

Specjalny bilet kolejowy dla osób mieszkających w Polsce i wydany na czas głosowania w plebiscywie górnośląskim, pozwalający na podróż tam i z powrotem na trasie Herby - Schöffelditz (Sowocze, pow. oleśki) (AP w Częstochowie, Komitet Plebiscytowy na Okręg Częstochowski).

Z okazji 100. rocznicy powstań śląskich Archiwum Państwowe w Katowicach przygotowało wystawę „Śląsk był polski – będzie polski!”, poświęconą pokazaniu dziejów powstań śląskich z perspektywy Państwa Polskiego i Polaków.

Archiwa Państwowe w Polsce dysponują na temat kontaktów między Polską a Górnym Śląskiem w latach 1918-1922 dużym zasobem źródłowym. Są to głównie dokumenty, ale także korespondencja prywatna, materiały ikonograficzne i mapy. Dzięki inicjatywie Archiwum Państwowego w Katowicach i pomocy archiwów państwowych z całej Polski, udało się wybrać najciekawsze przykłady z zachowanej obszernej dokumentacji.

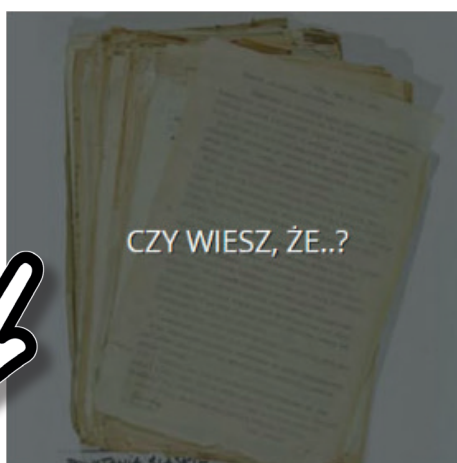
Na wystawie znalazła się tylko niewielka część olbrzymiego zbioru potwierdzającego, jak wielki wysiłek w trudnym okresie odbudowy niepodległej Rzeczypospolitej wzięło na siebie Państwo Polskie i Polacy, by pomóc Górnoszlązakom. Wystawę opracował prof. zw. dr hab. Ryszard Kaczmarek.

EDUKACJA

Czy wiesz, że...

**...część archiwaliów
powstańczych
trafiła do Ameryki?**

1. Polscy archiwiści od lat zabezpieczali archiwalia powstańcze?

Katowickie Archiwum Państwowe utworzone w 1932 roku decyzją wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego pod nazwą Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego już w latach trzydziestych zaopiekowało się spuścizną kancelaryjną wytworzoną przez polskie organizacje w okresie szeroko rozumianych wydarzeń lat 1918-1922. Zawierucha wojenna zdekompletowała archiwalia z okresu powstań śląskich w zasobie katowickiego Archiwum. Z ocalałych szczątków dzięki mrówczej pracy archiwistów, w tym zwłaszcza Edwarda Długajczyka, udało się opracować i przekazać w postaci inwentarzy udostępnianych w pracowni naukowej Archiwum to, co pozostało z dokumentacji z lat 1918-1922. Korzystały z tego materiału pokolenia historyków.

2. Część archiwaliów powstańczych trafiła do Ameryki?

Jest nią zespół archiwalny nr 008 przechowywany w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Składa się on głównie z materiałów wytworzonych przez struktury Wojska Polskiego. Na kartach 839 jednostek archiwalnych znajdziemy informacje interesujące zarówno historyków, jak i genealogów. Nowojorski zbiór historycznie stanowi część przedwojennego „Archiwum Powstań Śląskich”, przechowywanego do 1939 roku w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie. W trakcie działań wojennych archiwiści wojskowi, chcąc chronić powstańców i ich rodziny, wywieźli powstańcze dokumenty osobowe do Rumunii. Stamtąd w 1941 r. przez Lizbonę trafiły one do Nowego Jorku. Pozostałe akta, przechowywane przed 1939 rokiem w CAW, przetrwały wojnę. Mimo wywiezienia przez Niemców do Gdańska, powróciły po zakończeniu działań wojennych do macierzystego archiwum w Warszawie – Rembertowie. Tam od lat 60. XX w. były udostępniane historykom. O archiwaliach wywiezionych do Stanów Zjednoczonych zapomniano na długie lata.

3. Dzięki zaangażowaniu archiwistów państwowych z Polski dokumenty powstańcze z Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku zostały uratowane przed degradacją i udostępnione?

W 1997 roku po potwierdzeniu informacji i upowszechnieniu wiedzy o archiwaliach z czasów powstań śląskich przechowywanych w Instytucie J. Piłsudskiego, zasobem tym zainteresował się Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, który z mocy „Ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach” jest aktywnym opiekunem archiwaliów przechowywanych przez tzw. instytucje polonijne. W wyniku pertraktacji dnia 19 grudnia 2002 roku została zawarta umowa pomiędzy NDAP a Instytutem J. Piłsudskiego o przewiezieniu do Polski zespołu archiwalnego „Powstania Śląskie” i tu poddaniu go konserwacji, a także o wykonaniu kopii zabezpieczających w postaci mikrofilmów oraz kopii cyfrowych. Koszty tej operacji pokryte zostały częściowo z funduszy państwowych będących w dyspozycji NDAP, a częściowo przez Śląski Urząd Marszałkowski, któremu podlega Biblioteka Śląska w Katowicach, gdzie przeprowadzono główne prace konserwatorskie oraz mikrofilmowanie. Zadanie wykonania kopii cyfrowych z mikrofilmów NDAP zlecił katowickiemu archiwum. Przełożeniem w formie udostępniania tych materiałów było opublikowanie ich kopii cyfrowych w 2011 roku na stronie nowojorskiego Instytutu, co wskazało nowy kierunek upowszechniania archiwaliów powstańczych.

4. Całość dokumentacji dawnego „Archiwum Powstań Śląskich” można obecnie przeglądać w formie mikrofilmów i skanów?

W czasie, gdy trwały ostatnie prace związane z digitalizacją zespołu „Powstania Śląskie”, do katowickiego Archiwum Państwowego dotarła informacja, że w wyniku apeli środowiska śląskich naukowców i polityków w CAW dobiegała końca digitalizacja zespołu „Powstania Górnos Śląskie”, sfinansowana przez Ministerstwo Obrony Narodowej. Uroczyste przekazanie skanów do katowickiego archiwum odbyło się 19 sierpnia 2010 roku w Sali Marmurowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Archiwum w Katowicach otrzymało do udostępniania 275.702 skanów. Po pewnym czasie okazało się, że nie jest to całość zespołu „Powstania Górnos Śląskie”, digitalizacją nie objęto bowiem tzw. dopływów z różnych okresów. Na przełomie 2010 i 2011 roku udało się przy współpracy Towarzystwa Przyjaciół Archiwum uzyskać wsparcie finansowane ze strony NDAP i Urzędu Marszałkowskiego dla tego zadania i w 2011 roku została dokończona digitalizacja zespołu „Powstania Górnos Śląskie”. Wykonanych zostało dodatkowo 151.000 skanów. W sumie cały zespół został zdigitalizowany na 428.815 skanach. Pozostało tylko ustalenie domeny, gdzie skany te mogły zostać opublikowane. Ostatecznie zadania tego podjęło się CAW i w 2012 roku opublikowało całość zespołu na swojej stronie.

5. Archiwiści państwowi udostępnili dużo więcej dokumentów powstańczych?

Uznano, że rocznicowe obchody 90-lecia powstań śląskich są dobrą okazją, aby dokończyć akcję digitalizacji archiwaliów z okresu powstań śląskich i plebiscytu przez zeskanowanie akt znajdujących się w zasobach innych archiwów państwowych. Ostatecznie ograniczono się z różnych przyczyn tylko do zasobu Archiwum Państwowego w Katowicach. Skanowanie zostało przeprowadzone na przełomie lat 2011 i 2012. Digitalizacji poddano 10 zespołów archiwalnych: 12/24 Komisariat Rad Ludowych Śląskich w Sosnowcu, 12/15 Polski Komisariat Plebiscytowy dla Górnego Śląska w Bytomiu, 12/16 Naczelna Rada Ludowa na Górnym Śląsku, 12/66 Związek Powstańców Śląskich, 12/67 Oddziały Młodzieży Związku Powstańców Śląskich Województwa Śląskiego, 12/2146 Klub Powstańców w Katowicach, 12/470 Związek Peowiaków Zarząd Okręgu Śląskiego w Katowicach, 12/273 Związek Weteranów Powstań Śląskich Zarząd Główny w Katowicach, 12/309 Wydział Aprowizacji Międzysojuszniczej w Gliwicach (Ernährungsausschuss der Internallierten Kommission Gleiwitz) i 17/7 Niemiecki Komisariat Plebiscytowy – Podkomisariat w Pszczynie (Plebiskitkommissariat für Deutschland - Unterkommissariat Pless). W sumie uzyskano 68.480 skanów. Zostały one opublikowane w 2013 roku na portalu www.szukajwarchiwach.pl.

6. Kopie cyfrowe dokumentów dotyczących powstań śląskich liczą prawie 600 tysięcy skanów i są dostępne online?

W latach 2005-2012 dzięki pracy archiwistów państwowych i licznym zabiegom organizacyjnym wykonanych zostało w sumie 587.993 skany akt bezpośrednio lub pośrednio związanych z wydarzeniami z lat 1919-1922 na Górnym Śląsku. Co szczególnie warto podkreślić, wszystkie zdigitalizowane archiwalia zostały opublikowane w Internecie, co ułatwiło niewątpliwie prace badawcze. Równolegle w 2011 r. w Archiwum Państwowym w Katowicach została opracowana pomoc informacyjna dla zdigitalizowanych archiwaliów, która ukazała się jako tom III serii wydawniczej „Archivum Silesiae Superioris”: Zespoły akt do dziejów powstań śląskich i plebiscytu na Górnym Śląsku w zasobie Archiwum Państwowego w Katowicach.

7. Przed nami nadal pozostaje wyzwanie szerokiego dostępu do wszystkich archiwaliów związanych z powstaniami śląskimi?

Niewątpliwy sukces archiwistów państwowych, osiągnięty zwłaszcza dzięki zaangażowaniu naszych kolegów z Katowic, nie zamyka oczywiście możliwości prowadzenia dalszych prac w tym zakresie. Od 2018 roku trwa digitalizacja zespołu 45/46 Naczelne Dowództwo Wojsk Sprzymierzonych na Górnym Śląsku w Opolu, przechowywanego w Archiwum Państwowym w Opolu. Ciągłe na digitalizację i masowe upowszechnienie w Internecie czekają akta zespołu 338/338 Teki Baczyńskiego z zasobu CAW. Odrębnym zagadnieniem jest ewentualna digitalizacja innych materiałów rozproszonych po licznych zespołach wytworzonych przez państwowe i samorządowe władze polskie przechowywanych w archiwach polskich. (PG/SM)

Materiały archiwalne z Instytutu Piłsudskiego w trakcie konserwacji w Bibliotece Śląskiej w Katowicach
(2003 r. fot. CLKA)

EDUKACJA

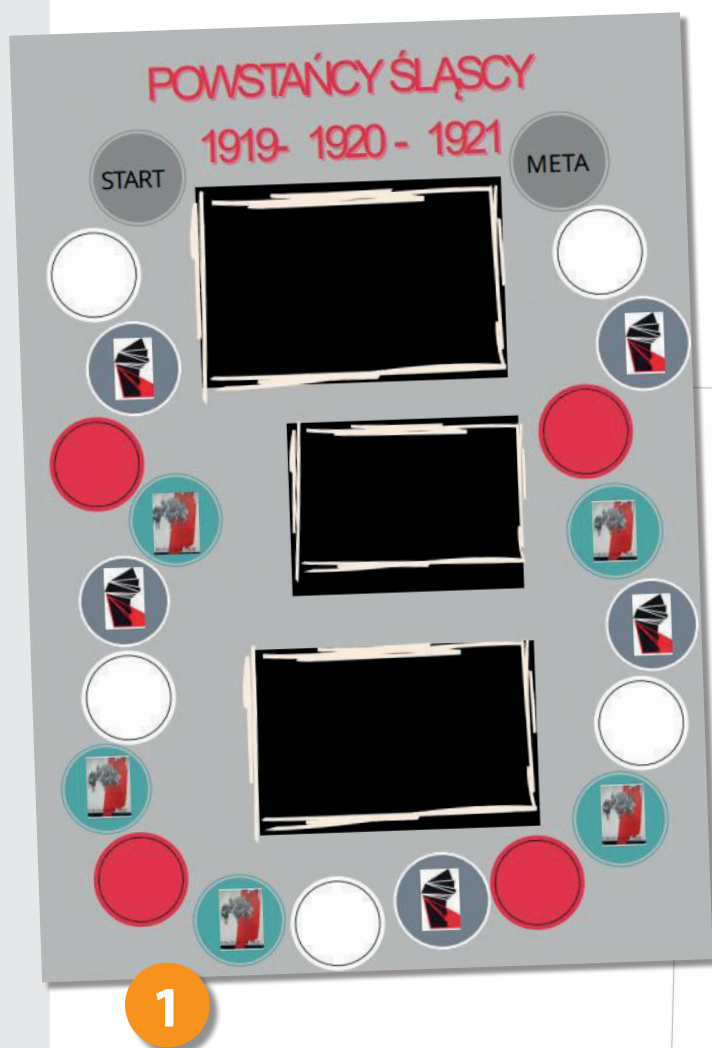
Scenariusze

W 2020 r. Archiwum Państwowe w Opolu zorganizowało konkurs na scenariusz lekcji dotyczącej powstań śląskich, oparty na materiałach zawartych na stronie www.powstancyslascy.pl.

Nagrodzone i wyróżnione scenariusze są dostępne na stronie i mogą być wykorzystywane przez nauczycieli na lekcjach.

1. Scenariusz lekcji pt. „O powstaniach śląskich – edukacyjna gra historyczna”, opracowany przez Panią Alinę Ślimak, zajął II miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu
2. Scenariusz lekcji pt. „Strona pełna faktów, czyli powstańczy escape room”, opracowany przez Panią Grażynę Modrzewską, zajął I miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu

Scenariusz lekcji historii w ramach konkursu organizowanego przez Archiwum Państwowe w Opolu

Polski. Jakie wydarzenia miały wpływ na kształtowanie się granic po odzyskaniu niepodległości? Dowiedziecie się po rozszyfrowaniu wiadomości. Każdy znak szyfru zapisuje się za pomocą ułamka. Cyfra nad szyfrowaną literą jest licznikiem, a cyfra pod literą jest mianownikiem ułamka, np. 5/3 to litera N.

Szyfr Ułamkowy

1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
A B C D E	F G H I J	K L M N	O P R S T	U V W X Y Z
1	2	3	4	5

Zaszyfrowana wiadomość

2	2	5	2	4	4	3	4	5
4	3	1	1	2	4	1	5	4

Kod QR numer 1

Hasło:

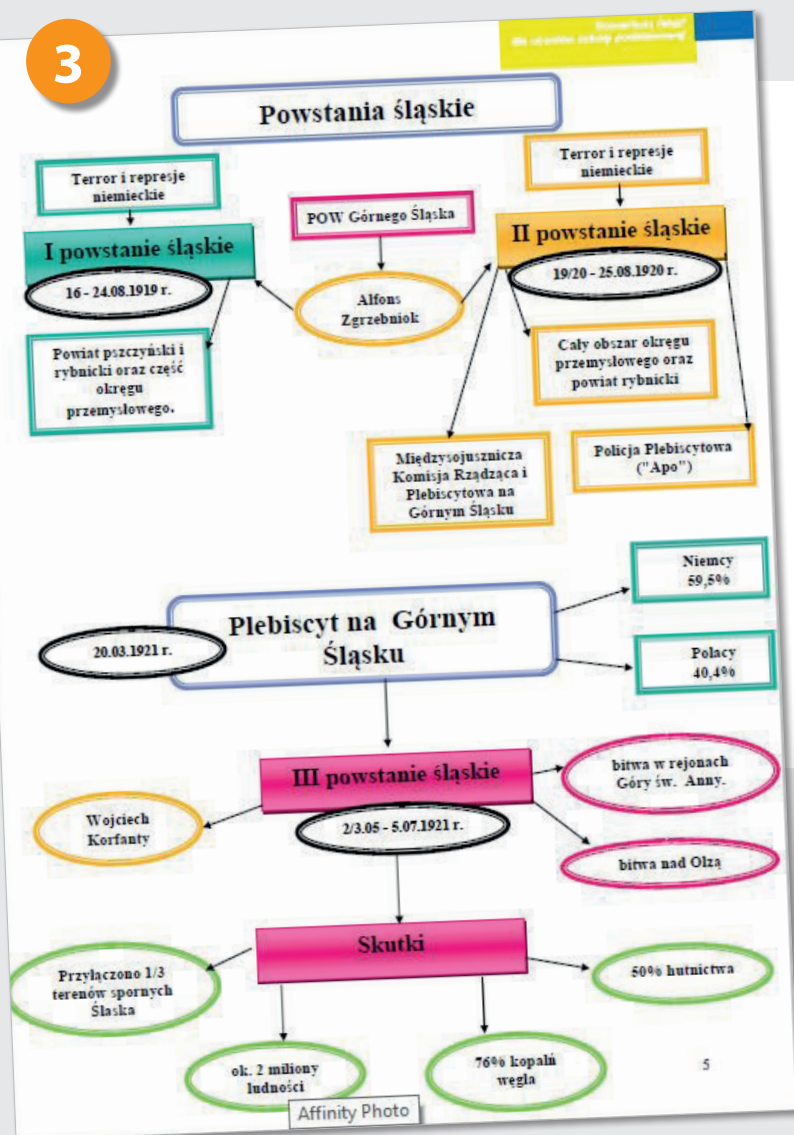
Na stronie ukrytej pod kodem QR zamieszczono wiele dokumentów związanych z tym wydarzeniem, musicie znaleźć właściwą zakładkę. Liczba, która najczęściej powtarza się w zamieszczonych dokumentach, to brakująca część naszego szyfru oraz numer koperty z kolejnym zadaniem.

[Podpowiedź dla prowadzącego zajęcia](#)

ZADANIE 2

/powinno być umieszczone w kopercie z numerem 10 dla każdej grupy w innym kolorze/
Powstania śląskie – konflikty zbrojne na Górnym Śląsku, które miały miejsce w latach 1919–1921 między ludnością polską i niemiecką. Odbłyły się w okresie formowania się Państwa Polskiego po zakończeniu I wojny światowej. Korzystając z dokumentów archiwalnych umieszczonych na stronie z poniższego szyfru QR, znajdźcie, ile było powstań śląskich. Liczba zorganizowanych przez Ślązaków powstań przeciwko Niemcom, to brakująca liczba naszego szyfru oraz numer koperty z zadaniem.

3

3. Scenariusz lekcji pt. „Cud nad Odrą - czyli historia powstań śląskich”, opracowany przez Pana Waldemara Szydłę, zdobył wyróżnienie w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu

4. Scenariusz lekcji pt. „Powstania śląskie i plebiscyt na Śląsku w latach 1919-1921”, opracowany przez Panią Mariolę Przesdzink-Winnik, zajął III miejsce w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu

5. Scenariusz lekcji pt. „Powstania Śląskie i ich historia ukryta w źródłach”, opracowany przez Panią Julitę Kielbasę, zdobył wyróżnienie w konkursie edukacyjnym zorganizowanym przez Archiwum Państwowe w Opolu

4

- Powstania śląskie, materiały do edukacji regionalnej Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach, <http://edus.lbrbs.pl/powstania-slaskie> (data dostępu 10.06.2020);
- R. Kaczmarek, Powstania śląskie 1919-1920-1921, Encyklopedia województwa śląskiego, Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach, t. 6, 2019, http://lbrbs.pl/mediawiki/index.php/Powstania_%C5%9B%C4%85skie_1919-1920-1921 (data dostępu 10.06.2020);
- A. Musiałik, Polski Komisariat Plebiscytowy, Encyklopedia województwa śląskiego, Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach, t. 2, 2015, http://lbrbs.pl/mediawiki/index.php/Polski_Komisariat_Plebiscytowy (data dostępu 10.06.2020);
- Powstańcy śląscy, materiały edukacyjne Archiwum Państwowego w Opolu, <http://www.powstancyslascy.pl/> (data dostępu 10.06.2020).

Mapa nr 1. Śląsk w Europie Środkowej w latach 1871-1914

Źródło: http://edus.lbrbs.pl/wp-content/uploads/2017/04/MAP_09_korekta-01-1.jpg

5

5. Połącz ilustrację z odpowiednią postacią (3pkt):

<https://pl.wikipedia.org/>

a. Alfons Zgrzebiński

c. Henri Le Rond

Odp. 1.....2.....3.....

b. Józef Grzegorek

d. Wojciech Korfanty

6. Drugie powstanie zakończyło się (1pkt):

a. 24 sierpnia 1920r

c. 26 sierpnia 1920r

Odp.....

b. 25 sierpnia 1921r

d. 25 sierpnia 1920r

7. Połącz grupy operacyjne III powstania śląskiego z ich dowódcami (wpisz cyfrę obok grupy operacyjnej) (3pkt):

a. Grupa Południe

b. Grupa Północ

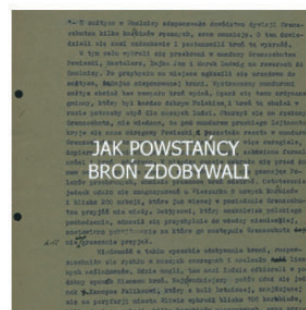
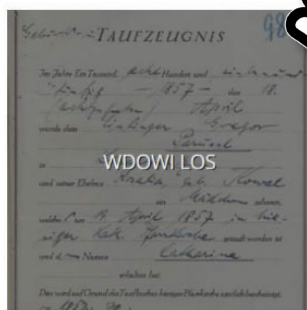
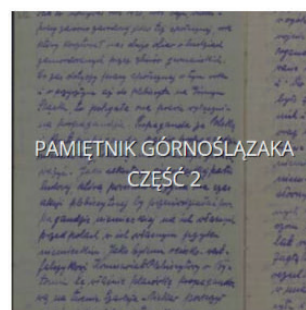
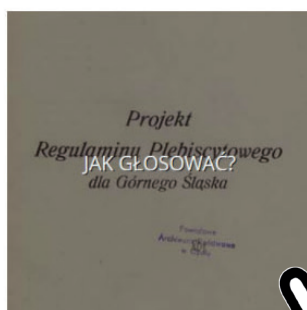
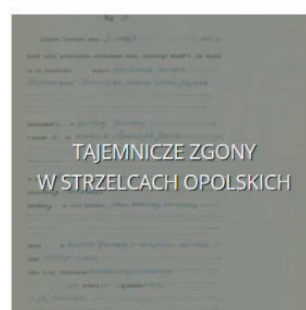
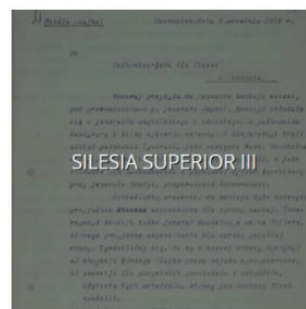
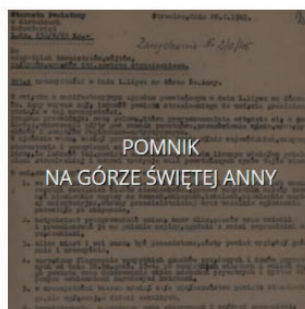
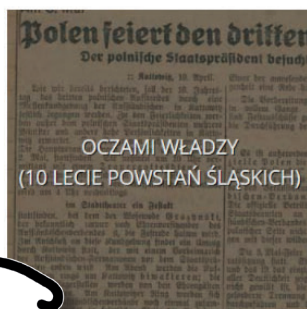
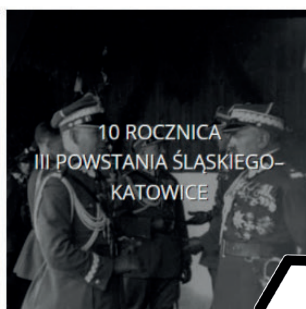
POWSTAŃCY ŚLĄSCY

MENU

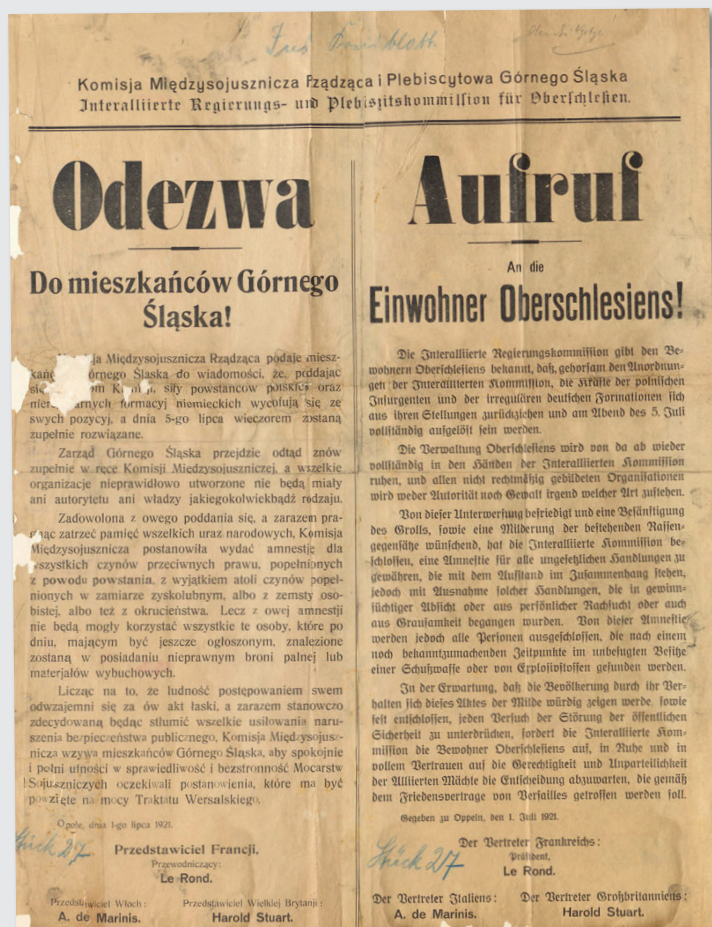
100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

OPARTE NA FAKTACH

Newsy z frontu, jak głosować, wojna propagandowa...

więcej

ODEZWA KOMISJI MIĘDZYSOJUSZNICZEJ

W trosce o niezakłócony przebieg przekazania władzy na terenie plebiscytowym Komisja Międzysojusznicza wydała dnia 1 lipca 1921 roku dwujęzyczną – po polsku i po niemiecku – odezwę skierowaną do mieszkańców Górnego Śląska. Odezwa podpisana została przez przedstawicieli trzech „Mocarstw Sojuszniczych” (Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii). Z jej treścią można było się zapoznać w miejscach publicznych, ponieważ została ona wydrukowana w postaci plakatów. Jeden z nich znajduje się w zasobie naszego archiwum.

Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/3516/1/9

„Oppelner Zeitung”, nr 43 z 1.03.1921 r.

Z zasobu bibliotecznego Archiwum Państwowego w Opolu

„Górnoślązak”, nr 65 z 20.03.1921 r.

Śląska Biblioteka Cyfrowa

„Oppelner Zeitung”, nr 31 z 8.02.1921 r.

Z zasobu bibliotecznego Archiwum Państwowego w Opolu

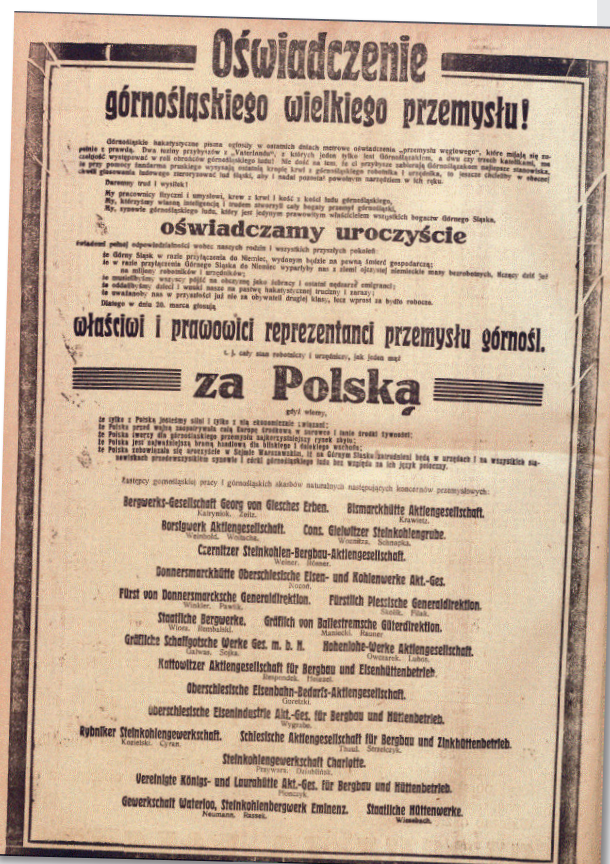
PROPAGANDA PLEBISCYTOWA

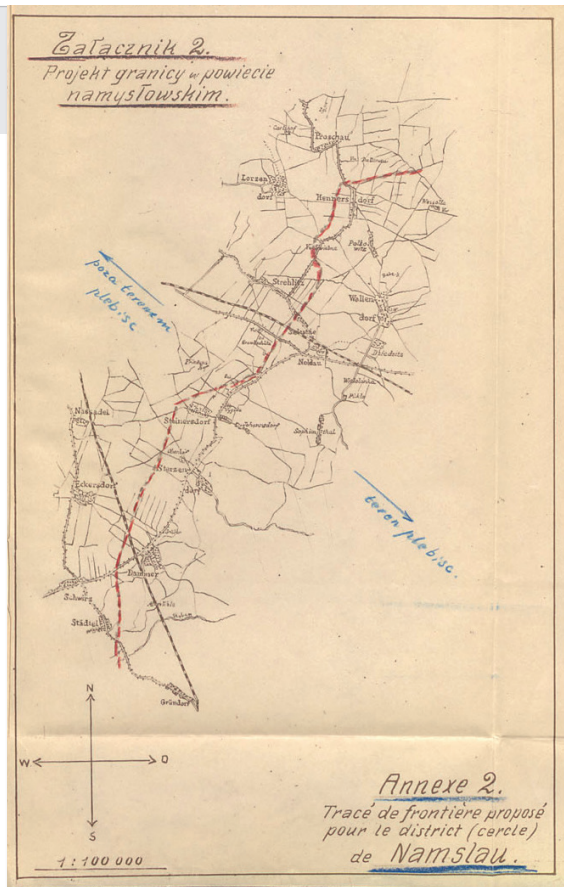
Plebiscyt na Górnym Śląsku został przeprowadzony dnia 21 marca 1921 roku. Miał zadecydować o przynależności państwowej spornego regionu zgodnie z wolą zamieszkującej go ludności.

Obie strony konfliktu terytorialnego wykorzystywały wszelkie dostępne środki oddziaływania propagandowego. Odwoływano się do argumentów historycznych, ekonomicznych, religijnych i emocjonalnych. Plakaty, ulotki, ogłoszenia i ilustracje prasowe, zachowane w różnej postaci w naszych zbiorach, świadczą dziś o napiętej atmosferze tamtych czasów.

„Górnoślązak”, nr 63 z 18.03.1921 r.

Śląska Biblioteka Cyfrowa

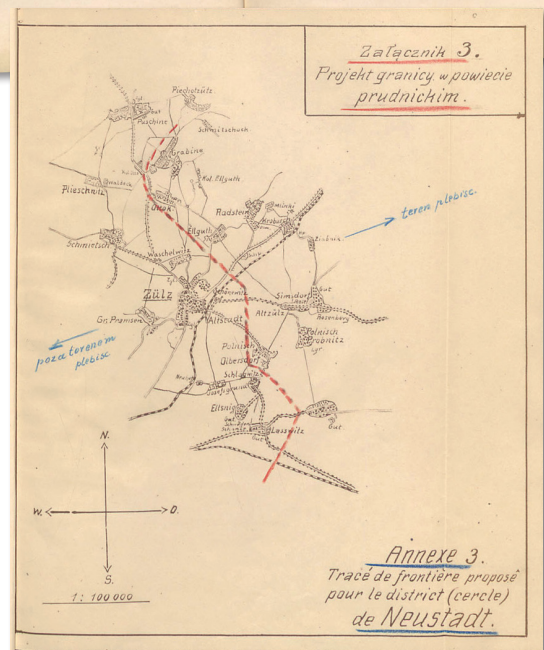
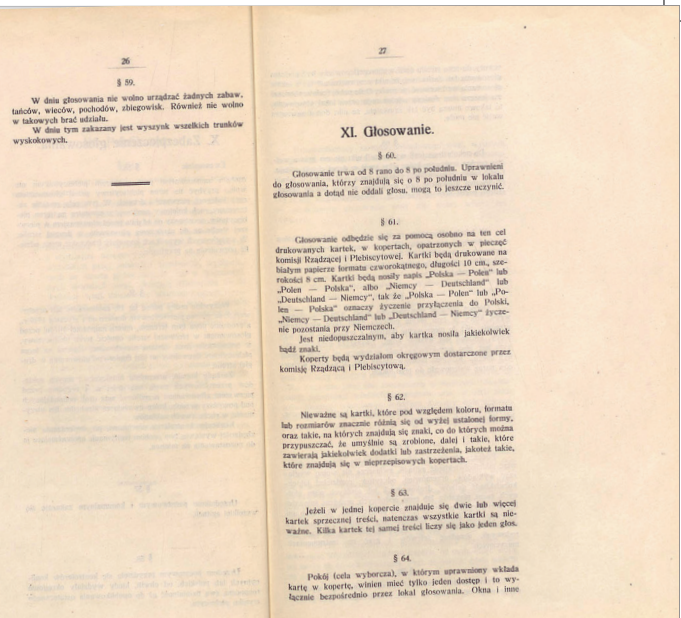

„Projekt Regulaminu Plebiscytowego dla Górnego Śląska”
Z zasobu bibliotecznego Archiwum Państwowego w Opolu,
sygn. 2063

REGULAMIN PLEBISCYTOWY

W zasobie bibliotecznym Archiwum Państwowego w Opolu znajduje się pozycja pt. „Projekt Regulaminu Plebiscytowego dla Górnego Śląska”. W 82 paragrafach, które mieszczą się w dwunastu rozdziałach, od określenia terenu plebiscytowego aż po przepisy karne, sformułowano tam zasady przeprowadzenia plebiscytu. Broszura zawiera także wzory potrzebnych formularzy oraz mapki z odręcznie wykreślonymi liniami podziału trzech powiatów: raciborskiego, namysłowskiego i prudnickiego.

OBCHODY 10. ROCZNICY PLEBISCYTU

W marcu 1931 roku na ówczesnym „polskim Śląsku” obchodzono 10. rocznicę Plebiscytu, który zdecydował o przyznaniu Polsce znacznej części regionu. W polskiej prasie opisywano obchody rocznicy, występujące osobistości oraz szczególne wydarzenia. Opolska Tajna Policja (Gestapo) pilnie śledziła doniesienia na ten temat.

Wiele interesujących materiałów dotyczących przebiegu Plebiscytu zamieściła wówczas „Polonia”. W numerze 2318 z 20 marca 1931 r., którego okładka składa się niemal wyłącznie z wielkiego zdjęcia Wojciecha Korfanta, znalazła się specjalna wkładka zawierająca liczne fotografie z okresu Plebiscytu i III powstania śląskiego.

Fotografie z „Polonii” nr 2318 z 20.03.1931 r.
Śląska Biblioteka Cyfrowa

Ogłoszenie o uroczystej akademii dla uczczenia
10-lecia Plebiscytu i Powstania „Polonia” nr 2317 z 19.03.1931 r.

Śląska Biblioteka Cyfrowa

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

MENU

ZNAJDŹ POWSTAŃCĄ!

Szukaj alfabetycznie:

A	B	C	Ć	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	N	O	P
R	S	Ś	T	U	W	Y	Z	Ż	Ł								

Znaleziono w archiwach:

Piecha Alfred
12/66/27 - str. 1

Piecha Jan
12/66/11 - str. 31

Piecha Leon
45/3212/152 - str. 39;41;42;43

Piecha Leon
45/3212/134 - str. 26;28;34

Piecha Leon
45/2926/284 - str. 10;11

Piecha Roman
12/66/7 - str. 26

Piecha Wiktor
12/66/34 - str. 98

Piecha Wiktor

1

Wpisz nazwisko lub wskaż jego pierwszą literę

2

Kliknij w wybrany wynik wyszukiwania, by przejść do strony „Szukaj w archiwach”

JAK SZUKAĆ? Krok po kroku...

Baza „Znajdź powstańca” powstała specjalnie z okazji 100-lecia powstań śląskich. Nazwiska w niej zawarte występują w materiałach archiwalnych opolskiego i katowickiego archiwum. W latach 2019-2021 baza jest stale uzupełniana.

Występowanie nazwiska w bazie nie zawsze będzie oznaczało, że dana osoba brała udział w powstaniu. Możliwe, że jakieś nazwisko pojawiło się jedynie w kontekście wydarzeń powstańczych. Aby sprawdzić, jaka była rzeczywista rola danej osoby w wydarzeniach sprzed 100 lat, trzeba zajrzeć do oryginalnych materiałów archiwalnych.

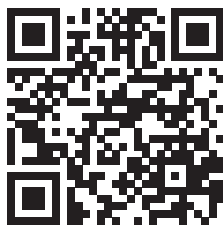
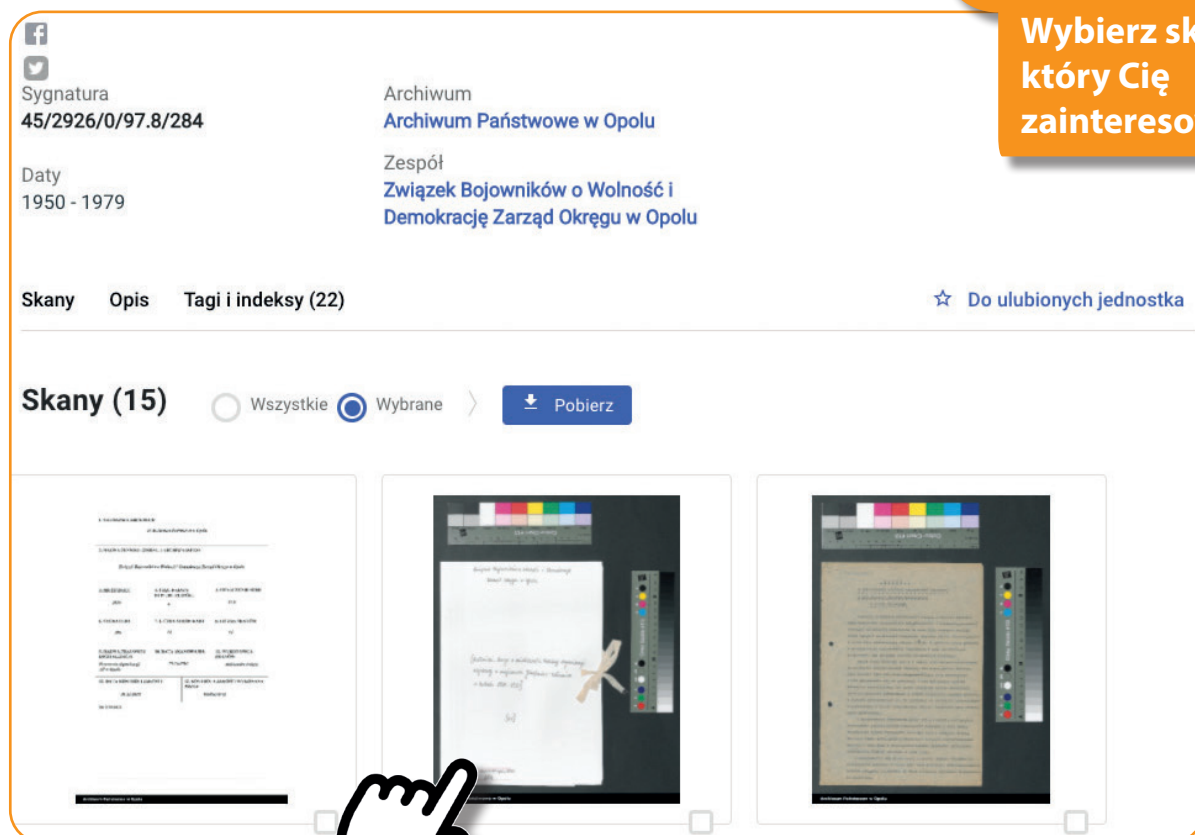
Baza sama naprowadza, jak to zrobić - przekierowuje na portal www.szukajwarchiwach.gov.pl, gdzie można zapoznać się ze skanami archiwaliów lub otrzymać wskazówkę, jakie dokumenty warto przeczytać.

Później pozostaje już tylko wizyta w archiwach.

Zapraszamy!

3

**Wybierz skan,
który Cię
zainteresował**

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

4

**Pobierz skan
i zapisz na dysku**

Nabzdyk Waleria
45/2926/363 - str. 188

Nabzdyk Waleria
45/2579/1941 - str. 5;8

Nabzdyk Waleria

Trzy dni przed Zielonymi Świątami w roku na Trynku przez Grenzschutz aresztowano szar wojskowych 22 pp. w Gliwicach. Zaznaczono mnie nie bronić, ale takowej byłem w posiadaniu pistoletu 0,8 niem. wyrobu. Broni tę miałem przy sobie na brzuchu. Była to w ten czas dla mnie prawdziwa opatrzność. Przyprowadzony na odwach do koszar zastałem już tam dwóch aresztowanych Peowiaków w osobach Rulik z pow. Strzelekiego i Bias Franciszek z Opola. Za dwie godziny później przetransportowano aresztowanego por. Kulika z Opola. Chcąc się pozbyć pistoletu prosiłem sierżanta odwachu o pozwolenie na ustęp. Sierżant pozwolił ale postać zemną, dwóch żołnierzy którzy mnie tak pilnowali, że nie mogłem się broni pozbyć i z takową musiałem wrócić na odwach. Siedząc na ławie obok szafy myślałem w jaki sposób pozbyć się pistoletu, gdyż wiedziałem, że po znalezieniu u mnie broni zostanę bez sądu rozstrzelany. W tym wszedł na odwach major pruski, piorunem butna osoba ale nie bardzo sprytny.

12/66/29 - str. 23

Nagielski Augustyn
12/66/21 - str. 23

Nagler Josef

Po powstaniu nastąpiła reorganizacja i powiększenie. Na otrzymałem rejon pierwszy, do którego należały Przyszowice, Gierałtów, Szywałd, Zernica, Smolnica, Kol. Cedlitz, Ostropa, Wojtowa Wś, Gliwice Trynek. Komendanci i tak w tych miejscowościach byli: Przyszowice... Pawlas Jan, Gierałtów... Buchcik Franciszek, Szywałd... Szmidt N., Zernica... Kotlorz Paweł, Smolnica... Dziuba, Leboszowice... nie mogę podać nazwiska./zapomn./, Kol. Cedlitz i Ostropa... Majnusz H., Wojtowa Wś... Jonda, Gliwice Trynek... Sekuła Józef, Ligota Zabrzka... Zaczek Karol, Nadmieniam, że Lasek Ryszard i Gawlik Franciszek zostali przeniesieni do wywiadu. Po reorganizacji praca peowiacka szła naprzód i wszelkimi sposobami troszczono się o zdobycie broni, ażeby, wszystkich peowiaków uzbroić. Broni przybywało dużo a peowiaków jeszcze więcej tak, że broni zawsze było jeszcze za mało. Oprócz tej pracy zakładano w poszczególnych wioskach wszystkie polskie i rosyjskie teatry polskie itp. Poza tym choro-

Nalepa Paweł
12/66/33 - str. 194

Nalepa Paweł
12/66/33 - str. 195

Ukryciem i konserwowaniem granatów i petard za sp. Świętek Michał, gospodarza, przy ul. Peowiaków zaś p. niem zakupionej broni krótkiej, wdowa Musiołowa Bert ul. Wandy nr 5 i p. Pluskowska sam. w domu urzędniczym kop. Eminencja. Ku końcowi 1 lipca 1919r. zareportowano komendantowi Szmajduchowi, że ma do podziału 70 szt. granatów i taką ilość petard i puszek owocowych. O sile fabrykowanych granatów niechaj posłuży fakt, że w czasie wypróbowania jednej na murach byłego szybku "waterloo" około domu urzędniczego kop. "Eminencja" za obecnym cementarzem popękały wszystkie w oknach w odległości 200 metrów a huk detonacji sp. alarm stacjonowanego wojska i policji. Była to wielka dla członków P.O.W. gdyż przekopano się o wartości do /Grenzschutz/. Prób takich urządzano więcej, lecz zmie stałe miejsce próby. Na wyżej wspomnianym zebraniu do wyboru dowódców plutonu i sekcji. Obyw. sp. Sitek Franc objął II pluton, sp. Dziura Józef, pluton Dębski, ob. Rus pluton fabryczny hutnictwa cynkowej.

Jan i Ika Franciszek. Odwieziono ich autami ciężarowymi pod silną eskortą do więzienia katowickiego, a stamtąd do Bytomia. Do końca sierpnia 1919r. miejscowość nasza opustoszała ze swoich najlepszych bojowników, gdyż jedni znajdowali się w obozach powstańczych, drudzy w więzieniach niemieckich. Do czasu wybuchu I powstania powiat Katowice należał do okręgu II zaś komendantem organizatorem był sp. Postrach Adam. W skład I. Zarządu miejscowego wchodził: ob. sp. Plecha Leon, przewodniczący, Nowak Piotr sekretarz, sp. Ruopus Józef skarbnik.

Przykładowe dokumenty powstańcze z zasobu Archiwum Państwowego w Opolu

Już jak powyżej naprowadziłem z wojny światowej wróci w połowie r. 1918. Poznawszy się w tym czasie bliżej z Mikołajem Niewidzielmą i jego braćmi, z Powieckami i innymi z Wójtowej Wsi z Mastelarem Stanisławem, sp. Szubertem z Gliwic z Feliksem Konopką przystąpiłem do werbowania pośród moich współpracowników i znajomych do organizowania ludzi zaufanych do pracy w Polskiej Organizacji Wojskowej. Mając duże znajomości pomiędzy robotnikami przedsiębiorstw przemysłowych gdyż jako skarbnik i zastępca sekretarza na powiat utrzymywałem z ludźmi tymi ścisły kontakt, dokonałem w krótkim czasie werbowania i zorganizowania większej liczby odpowiednich ludzi. Zanim powierzono mi pracę w P.O.W. odebrano odemnie przysięgę czyli przyrzeczenie, że tajemnicę o pracach tej organizacji nie zdradzę. Przysięgę tę, którą wraz z Janem Cebulą i innymi składaliśmy zdaje się z końca r. 1918 lub na samym początku r. 1919 w piekarni mistrza piekarskiego Szynkowskiego w Wójtowej Wsi na ręce nieznanej mi bliżej osobnika, a którym był jak się później dowiedziałem, sp. Janusza Hager. Z końcem r. 1919 miałem zorganizowanych około 200 ludzi zaufanych, dochodziących blisko 200, rekrutujących się z robotników zatrudnionych przemysłowo w przedsiębiorstwach "Huldorfskiego i Hagenscheita". Zebrania konspiracyjne odbywałem z tymi ludźmi bądź w ubikacjach restauracji "Nowy Świat" bądź to w domach Wójtowej Wsi. Instytucje dotyczące dalszego postępowania i działalności udzielali mi bądź to sp. Szubert, bądź kolega Feliks Konopka, który zazwyczaj w zebraniach tych brał udział.

Mając ścisłą łączność z działaczami w Wójtowej Wsi niejednokrotnie brałem udział w ukrywaniu wglądnie w przenoszeniu z miejsca na miejsce ukryte broni. Dał jeszcze przypominać sobie wypadek, kiedy ukryto u Franciszka Wieroszyńskiego w Wójtowej Wsi broń należąca w bardzo krótkim czasie przeniesie i ukryć w innym bezpiecz-

45/2926/177 - str. 6

Cebula Antoni

45/2926/178 - str. 24

Wszyscy zostali wyekwipowani, zaopatrzeni w broń i karabiny maszynowe wraz z odpowiednimi obsługą. Od dowódcy kolega Machoczek z Gliwic był sierzant Oddział Sanitarny składał się z 4-ech sanitariuszy i 3 sanitariuszek i to z Dudkiewiczówną, Langówną i Botorówną z Wójtowej Wsi. Oddział ten był zaopatrzony w sprzęt sanitarny. Oprócz kuchni polowej i zaprzęgu na prowiant drużyna polowej "Apo" na równo z policją (długo nie pamiętałem) za wyłożenia na front w kierunku Zawłocisz, gdzie po 24 godzinach z drogi została zawrócona. Na

Znaleziono w archiwach:

Machoczek [brak imienia]

45/2927/287 - str. 7;8

Cebula Franciszek

45/2926/177 - str. 6

Cebula Jan

12/66/15 - str. 32

Do trzeciego powstania wyruszyłem z Mysławic z 2 kompanią szturmową, należąca do baonu szturmowego sp. ks. Woźnika. Kompania ta została wzorowo zorganizowana i jak na powstanie nawet bardzo dobrze uzbrojona. Kompania liczyła 187 ludzi. Na uzbrojenie wyznaczono dla każdego powstańca karabin, pas główny i 1 ładownicę, poza tym posiadałem 3 maszynówki ciężkie maksyma 08,2 miotacze min, no i dość dużą ilość amunicji do każdej broni.

Cebula Jan

12/66/41 - str. 239

Stan organizacyjny w powiecie: od 15 lutego 1921.

Obwód I-szy: Wojtowawien pow. Opole, komendant: Dambon Alojzy
" II-gi: Osowiec /Konigshuld/, " : Ufel Walenty
" III-ci: Krasiejow pow. Opole, " : Krawczyk Aleksey
" IV-ty: Groszowice pow. Opole, " : Kurpiers Franciszek
" V-ty: Wielki Dobrzyń, pow. Opole, " : Kubis Franciszek

Etat każdego obwodu składał się:

Komend

wojsko

epolski

Znaleziono w archiwach:

Kurpiers Franciszek

45/3212/146 - str. 84

Macha Wiktor

12/66/43 - str. 10

Wraz ze szefem etatu podgrupy, kapitanem Romanem Ho-
roszkiewiczem, przygotowaliśmy nową operację, chcąc uderzyć
na Gogolin i Otmęt głównie od północy. Podciągaliśmy już
bataliony Wallenstein - Jedrynska, które świeżo przedtem
zdobyły Wielki Kamień i przyległości i już były przygotowane
do nowego ataku.

12/66/19 - str. 13

Machoczek [brak imienia]

45/2927/287 - str. 7;8

Machoń [brak imienia]

12/66/29 - str. 40;41;52;58

Baon Farka miał pozostać na zajmowanej linii Karmeran Stebendorf
wraz z 1 i demonstrować atak frontem. Wallenstein pozostawić
miał 1 baon toszecki na odcinku Stebendorf/wyłącznie/ - Otmęt
- dworzec Gr.Stein demonstrując atak frontowy, a drugim baonem
uderzyć na Grofs i Kl.Stein i potem dalej na Gogolin. Świeżo
przybyłe dwa baony psochyskie pod dowództwem Kpt. Janackiego
do Blockhaus Poznowit zaatakują przez wieś Poznowitz w kierunku
Schedlitz - Sprengschütz, Dabrowka - Podbór, pozostawiając
1 baon jaknajdłużej w rezerwie. Baony Koźlik i Mierzejewski pod
dowództwem Koźlika zaatakują z Kalinowca i Kalinowa w kierunku
Niewke - ober Ellguth i dalej na południe. Baon Zabreki/świeżo
przybyły/ pod dow. ppor. Gruchala pozostaje na dworcu Schimiszw

Znaleziono w archiwach:

Wachol [brak imienia]

12/66/32 - str. 165

45/3212/156 - str. 10;11

Wacławek Teofil

12/66/18 - str. 29

Baony podgrupy Bogdan ruszyły wszystkie do tego wielkiego na-

tarcia punktualnie o godzinie drugiej w nocy dnia 2

lecz na odcinku sąsiednim pułku Bataja złowroga ci

zdawało się w nieskończoność Wallenstein zaskakuj

ciela zdobywa pierwszym gwałtownym impetem Gross-

td atakuje Kl.Stein. Kpt. Janacki - Pszywa zdobywa wieś Poznowit

i wieś Schedlitz i odpiera ciężkie niema kontrataki na Schedlitz

Baony Koźlika odrzucają nieprzyjaciela na wieś Niewke i dalej

silnie nacierają. Mijały godziny jedna za drugą a na odcinku

sąsiednim Bataja nie pada ani jeden chociażby tylko demonstra-

cyjny strzał, a tylko dalej od południa z okolic Bożnicy słychać

około godz. 7.00 kanonadę artyleryjską. Wallenstein melduje

W roku 1920 wstąpił do POW Górnego Śląska, składając przysięgę na

wierność Polsce w domu Józefa Szylko w Suchojanach razem z pozosta

7 kolegami. W domu tym odbywano zebrania komórki POW, uczono obsłu

nia się bronią maszynową, dostarczaną przez Teodora Fordzika.

str. 11

óze

str. 16

óze

str. 4

óze

str. 8

POWSTAŃCY ŚLĄSCY

MENU

100-LECIE POWSTAŃ ŚLĄSKICH W ARCHIWACH | 1919-1920-1921

WIRTUALNY ALBUM

Urząd celny w Radzionkowie na granicy polsko-niemieckiej

Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/347

Członkowie Zarządu Koła i komendy placówek Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublińskiego, 1939 r.

Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/347

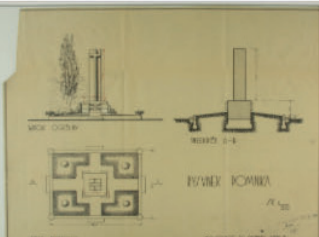
Członkowie Związku Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublińskiego, 1939 r.

Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/347

Uczestnicy III powstania śląskiego, 27 V 1921 r.

Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/1191/109849

Projekt powstańczego pomnika w Mysłowicach, sierpień 1936 r.

Archiwum Państwowe w Katowicach,
sygn. 12/27/2053/28

Projekt pomnika zgłoszony na konkurs zorganizowany w 1936 r. w Katowicach, mający połączyć pamięć po zmarłym Marszałku Józefie Piłsudskim i czyn powstańczy

Archiwum Państwowe w Katowicach,
sygn. 12/27/2062/023

Projekt pomnika powstańczego odsłoniętego 15 sierpnia 1938 r. w dzisiejszej dzielnicy Katowic Józefowcu-Wełnowcu, widoczny na pocztówce wydanej w celu zgromadzenia środków na budowę

Archiwum Państwowe w Katowicach,
sygn. 12/81/126/64

Grupa członków oddziału ZPS i OMP z Bierunia Starego pod miejscowym pomnikiem powstańczym na Rynku

Archiwum Państwowe w Katowicach,
sygn. 12/180/137/08

Grupa powstańców z Zaborza walczących w zabrzańskim 12. pułku im. S. Czarnieckiego pod dowództwem kpt. Pawła Cymśa. Od lewej: Alfons Krieger, Wojciech Wójcik, Jan Szyma, Ryszard Duda, Michał Morciszek, Filip Gwóźdź.

Archiwum Państwowe w Katowicach,
sygn. 12/180/750/1

Proponujemy Ci podróż wehikułem czasu - obejrzyj zdjęcia uczestników powstań śląskich oraz wydarzeń związanych z tamtym okresem. Specjalnie wybraliśmy je na tę okazję z zasobu Archiwów Państwowych w Opolu i Katowicach oraz Narodowego Archiwum Cyfrowego.

Zapraszamy!

Urząd celny w Radzionkowie na granicy polsko-niemieckiej
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Członkowie Zarządu Koła i komendy placówek Związku
Polskiej Organizacji Wojskowej powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/347

Uczestnicy III powstania śląskiego, 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109520

Członkowie Związku
Polskiej Organizacji Wojskowej
powiatu lublinieckiego, 1939 r.
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/347

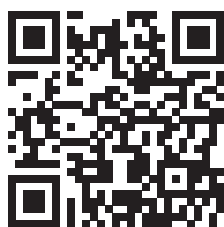

Uczestnicy III powstania śląskiego, 27 V 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/1191/109849

Grupa powstańców z powiatu raciborskiego, maj 1921 r.
Na tablicy specyficzny dla języka tych lat na Górnym Śląsku
napis: 1921 Mai Powstańcze Górno Śląsky
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/1793/Z-II-402/1

Sztab IV baonu Fryderyka Woźniaka,
Toszek, lipiec 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/341/2

Zeskanuj kod i wejdź na stronę!

Oryginalny wóz pancerny „Powstaniec”
zaprezentowany na ulicach Katowic z okazji 15. rocznicy
wybuchu III powstania śląskiego
Archiwum Państwowe w Katowicach, sygn. 12/27/21/75

75

ARCHIWUM PAŃSTWOWE
75

Pluton powstańczy Marcina Poprawy wchodzący w skład
Grupy Północnej Podgrupy Butrym, Glinica, 1921 r.
Archiwum Państwowe w Opolu, sygn. 45/2926/343/2

Dowództwo Grupy Fryderyka Woźniaka, Toszek, lipiec 1921 r.
(dr Feliks Urbanowicz, Józef Mościcki-Wieczorek,
Wieleżyński, Fryderyk Woźniak, Jerzy Łapiński)
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/341/3

Powstańcza placówka
na północnych peryferiach Olesna.
Na zdjęciu wśród stojących:
dr Zdzisław Londoński (z białą
opaską na ramieniu), wśród
siedzących: Kocur, por. Radlicki,
dowódca baonu „Kalina”
Stanisław Adamowicz
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/448/6

Oficerowie powstańczego baonu „Kalina”.
Na zdjęciu wśród stojących:
por. Szuster, komendant Olesna Stanisław Szkudlarz,
adiutant dowódcy baonu dr Zdzisław Londoński,
por. Michalik. Wśród siedzących:
por. Radlicki, dowódca baonu Stanisław Adamowicz
Archiwum Państwowe w Opolu,
sygn. 45/2926/448/5

ARCHIWA
PAŃSTWOWE ■